

2007. godinu u našoj djelatnosti obilježit će nastavak promjena i jačanje tržišne utakmice, 40. jubilarni simpozij o mazivima te nove naknade zbrinjavanja otpadnih mazivih ulja u Hrvatskoj

Poštovani čitatelji,

Javljam se prvim brojem u ovoj za nas značajnoj godini, malo sjetni, ali i ponosni. Ova godina će svakako biti pretežito u znaku maziva, ne zanemarujući druge aktivnosti na gorivima i drugim područjima od interesa za našu Udrugu. U osvrtu na proteklih 40 godina vezano uz održavanje simpozija o mazivima ili gorivima, možemo zaključiti da su svi održani skupovi potvrđivali svoj međunarodni ugled velikim brojem kvalitetnih stručnih radova, kao i brojem sudionika iz Hrvatske i inozemstva. Znali smo tada, a istog mišljenja smo i danas, da se zanimanje za problematiku maziva širi ne samo u našoj zemlji već i u regiji. Uostalom, poslovanje s mazivima, kao i svako drugo, ne priznaje granice. Oduvijek su visoka kvaliteta izlaganih radova te ugled autora bili preporuka i obveza da se tradicija organiziranja simpozija nastavi. Ono što se mijenjalo nije toliko sastav niti broj sudionika iz pojedinih zemalja iz Hrvatske, šire regije, Europe ili s drugih kontinenata. Mijenjala se dob sudionika, a također i sastav, jer, nažalost, s nama nisu više neki sudionici simpozija, članovi Hrvatskog društva za goriva i maziva. S nelagodnom moramo konstatirati da se evidentno smanjuje broj novih, mladih stručnjaka koji kao autori nastupaju sa stručnim predavanjima.

S druge strane, u skladu s promjenama u djelatnosti maziva i stupnjem otvorenosti naše Udruge, ali i društva općenito, u Udrugu se učlanju i predstavnici drugih struka, kao npr. ekonomisti i pravnici. Razmatrajući sastav sudionika nekoliko zadnjih simpozija uočava se da su više prisutni, a usuđujem se reći, čak i da dominiraju predstavnici iz sfere prodaje, a manje stručnjaci iz područja razvoja i istraživanja maziva, proizvodnje ili primjene maziva. Simpozij ima, dakle, sve više informativno-edukativni karakter, naravno, u dvorani za predavanja, dok se izvan nje odvija dio velike tržišne utakmice. Naime, kao prilog prije navedenom, neka nas ne čudi podatak da samo u Hrvatskoj ima preko 180 tvrtki registriranih za prodaju i distribuciju maziva i srodnih proizvoda. Broj istaknutih marki maziva se geometrijskom progresijom približava brojki 100, a istodobno slabi dominacija domaćih proizvođača maziva. Količina proizvodnje i prodaje proizvođača maziva s prostora bivše SFRJ jedva dostiže 35 % ukupnog potencijala tržišta, tj. godišnja potrošnja maziva se procjenjuje na 140 000 t.

Vjerojatno će već ove godine dosadašnji tzv. „lideri na tržištu maziva“ shvatiti bolnu istinu, da više nisu to što su bili i da agresivna konkurencija to već odavno zna. Shvatit će da su sada samo promatrači nesmiljene borbe za prvo mjesto. Dvije od dosadašnjih „velikih“ mazivaških tvrtki iz šire regije, promijenile su vlasnike ili vlasničku strukturu. Tako je, 02.02.2007. u Modriči, BIH svečano proslavljeno

preuzimanje Rafinerije Modriča od svjetskog giganta Lukoila koji najavljuje nastavak proizvodnje maziva i baznih ulja od barem 120 000 t/g, investicije u tehnologiju i zadržavanje zaposlenih djelatnika. U Srbiji su predstavnici Agencije za privatizaciju i predstavnici Kupca, konzorcija kojeg čine Preduzeće za puteve Beograd a.d. i Petrobart d.o.o., također iz Beograda, potpisali 05.02.2007. godine Ugovor o kupoprodaji 70 % ukupnog registriranog kapitala tvrtke FAM d.o.o. Kruševac po cijeni do 25 milijuna € uz investicijski program od 10 milijuna € i zadržavanje svih djelatnika i održavanje postojećeg kapaciteta proizvodnje. Nova/stara tvrtka navodi da proizvodi između ostalog i cca 21 600 t maziva i srodnih proizvoda. Djelomična privatizacija INE od tvrtke MOL i završetak domaće sapunice uvelike će, nadamo se, pojasniti i budućnost mazivaške djelatnosti u INI koja je također u velikim problemima.

Još prije dvije godine ustanovili smo da potrošnja maziva u užoj regiji stagnira ili da ima mali trend rasta prosječno do 1 %, premda postoje razlike u potrošnji maziva, ovisno o strukturi industrijskog i voznog parka koja se značajno mijenja. U zadnjih nekoliko godina je usporen trend promjena razine kvalitete maziva, tj. stupnja uvođenja novih kvaliteta, ali on ipak slijedi nezaustavljivi trend zamjene starih vozila ili industrijskih strojeva novim.

U Hrvatskoj koja prednjači uz Sloveniju, kao i u drugim tranzicijskim zemljama, došlo je do značajnih promjena u gospodarenju mazivima te podmazivanju. Tu se prvenstveno misli na znatno racionalnije postupanje pri domazivanju, kao i pri zamjenama uljnih punjenja, boljem održavanju strojeva i vozila te osjetno manjim gubicima maziva zbog lošeg stanja strojnih dijelova, lošeg brtvljenja ili naprosto nekontroliranog razbacivanja.

Sukladno trenutku u kojem se nalazi gospodarstvo Hrvatske i ostalih zemalja u okružju, GOMA planira nekoliko aktivnosti za tekuću godinu koje mogu pomoći u dobivanju odgovora na postavljena pitanja gdje valja istaknuti tri ključna događanja ili aktivnosti. Naravno, prvi je nastojanje da se održi kontinuitet izdavanja stručnog časopisa *Goriva i maziva* sa što kvalitetnijom i zanimljivijom građom.

Nadalje, uvelike su odmakle pripreme za nastupajući 40. jubilarni, stručno znanstveni simpozij MAZIVA 2007, koji će se održati od 24.-26.10.2007. godine u Puli. Dok ovo čitate, već je poslana Prva obavijest s pozivom za prijavu referata. Nastojat ćemo, kao uvijek na našim simpozijima, okupiti stručnjake koji se bave tribologijom, razvojem i primjenom maziva, kao i problematikom podmazivanja s praktičnog i teoretskog stajališta te pitanjima zaštite okoliša vezano uz maziva. U sklopu 40. jubilarnog simpozija nastojat ćemo skromno obilježiti ovu obljetnicu kojom se ipak može pohvaliti relativno malo sličnih strukovnih udruga. Ove godine očekujemo veću prisutnost domaćih znanstvenih institucija. Stručno znanstveni odbor je uz podršku ostalih članova iz Organizacijskog odbora opet uspješno obavio svoju zadaću i osigurao sudjelovanje nekoliko vrhunskih svjetskih stručnjaka za aktualne teme iz područja maziva s iznimno kvalitetnim predavanjima. Nakon zanimljivog Okruglog stola na simpoziju MAZIVA 2005., sada najavljujemo četvrti po

redu Okrugli stol na temu *Iskustva u primjeni novog Pravilnika o gospodarenju otpadnim uljima*.

Unutar ove šire teme skriva se činjenica da je Vlada Republike Hrvatske donijela odluku o novim naknadama za onečišćenje okoliša za obveznike plaćanja naknade zbrinjavanja otpadnih mazivih ulja koje se uplaćuju Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti. Naknade se plaćaju na uvoz novih, nerabljenih maziva, u originalnom tekstu neprimjereno i nestručno se koristi termin „svježih“ (valjda kao voće ili salata) mazivih ulja, te na „svježa“ maziva ulja proizvedena u Hrvatskoj, pri stavljanju na tržište. Naknade se ne plaćaju za uvoz baznih ulja utvrđenih Pravilnikom o gospodarenju otpadnim uljima (NN br. 124/06) kada se koriste kao potrebna sirovina za proizvodnju novih maziva (ulja) i drugih, tj. srodnih proizvoda.

Naknada zbrinjavanja otpadnih mazivih ulja plaća se Fondu za uvezena i/ili proizvedena nova maziva ulja u iznosu od 1,00 kn/l nerabljenog, tj. novog mazivog ulja. Fond donosi rješenje na temelju podataka dobivenih od Carinske uprave prema podacima koje prijavi proizvođač. Važno je spomenuti da se na obračunate naknade obračunava i PDV, dakle u praksi to znači ukupno barem 1,22 kn. Ovaj stav također obrazlaže i tumači s profesionalne osnove i časopis *Računovodstvo, revizija i financije* u svom siječanjskom broju 1/2007. Ovlašteni sakupljači otpadnih ulja imaju pravo na naknadu troškova za sakupljanje i prodane količine otpadnih mazivih ulja u iznosu od 1,00 kn/l u što je uključen i PDV. Usput dodajemo da ista naknada za jestiva otpadna ulja iznosi 0,4 kn/l. Nastavno na to ovlašteni sakupljači otpadnih ulja imaju pravo na naknadu za stvarne troškove trajektnog prijevoza uz predočenje računa uz obračun PDV-a.

Ovo je sigurno, osim kao značajna novost, i zabrinjavajuća tema posebno za veliku većinu prodajno orijentiranih mazivaških tvrtki u Hrvatskoj. Na prvi pogled izgleda kao "evo i mala Hrvatska ide velikim koracima u Europu i prati trendove u pogledu, npr. zaštite okoliša"!!! Stvar ispod sjajne površine izgleda malo drukčije. Nameću se brojna pitanja:

1. Zašto kod izrade ovog Pravilnika, tj. nove naknade, uopće nije kontaktirana struka. Slučajno ili namjerno?
2. Uz procjenu da je u Hrvatskoj realni faktor povrata rabljenih ili otpadnih maziva 0,1 (10 %), dakle, ne propisani ili mogući oko 0,3 ili više (oko 30 %), jer većinu otpadnih maziva proguta noć ili se spali u različitim podobnim i nepodobnim pećima, može se zaključiti da bi država vratila eventualno oko 5 000 000 kn plus nešto više od 10 000 000 kn na PDV.
3. Ne treba završiti fakultet da se izračuna da država ima na rapolanjanju oko 33 do 35 000 000 kn za zaštitu okoliša?
4. Nejasno je da li krajnji korisnik po novom Pravilniku mora platiti još i fizičko uklanjanje ovlaštenim sakupljačima ili ne.

5. Osim toga, postavlja se još nekoliko pitanja: Tko, kada, zašto, kome i kako se raspodjeljuje novac ubran od krajnjih korisnika. Naravno, u svrhu zaštite okoliša, zar ne?
6. Da li građani od kojih se zahtijeva posluš i plaćanje poreza znaju kako se raspodjeljuje novac i koliko je to zaista vezano za zaštitu okoliša, tj. u ovom slučaju za neštetno uklanjanje rabljenih i otpadnih mazivih ulja koja su svima zanimljiva u ekonomskom smislu kao alternativno gorivo?
7. Gdje su projekti u koje će se prelići ta novčana sredstva i koliko su oni poznati javnosti?
8. Zašto aktualna Vlada marginalizira struku i ne uključuje stručnjake za maziva u rad npr. nadzornih odbora i drugih tijela koja kontroliraju ili provode određene aspekte ovog problema?

Ovaj događaj svakako zahtijeva širu društvenu akciju, ne samo radi novčanih sredstava koja će se prikupiti na ovaj način nego radi zaštite životne sredine u kojoj živimo mi, ali i naša djeca. U tom smislu rasprava i zaključci Okruglog stola u sklopu Simpozija neće imati odjeka ukoliko tamo ne budu nazočni predstavnici Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti, Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Predstavnici medija također moraju biti nazočni, zbog prijenosa informacija široj javnosti.

Međutim, prije simpozija najavljenog za listopad o.g., GOMA predviđa organizirati javnu tribinu na ovu aktualnu temu sa svim zainteresiranim akterima i predstavnicima navedenih institucija i javnih medija.

Stoga vas, dragi čitatelji, pozivamo da se javite s prijedlozima koji će nam pomoći u pripremi i organiziranju javne tribine.

Vaš gost urednik,

Robert Mandaković